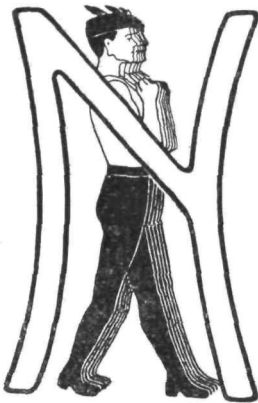

CVETINOMIRSKI:

Golobijek.

Nikjer nisem bil doma tako rad, kakor na prijazni, prisojni vinski gorici, na Golobijeku; tam je bil moj pravi dom, dom veselja in lepih misli. Če je sijalo solnce v dolini medlo in mrko, je sijalo na Golobijek, na ta ljubi holmec vseh mojih želja, vkljub temu z največjim sijajem in z največjo ljubeznijo. Nikdar ni dosegla te vinske gorice dušecha, strupena sopara iz tujega, hudobnega sveta zunaj doline; čist in prazničen, kakor nedotaknjen zelen otok sredi daljnega morja, se je dvigal Golobijek poleti iznad zlatega jezera solnčnih žarkov proti nebu; zdelo se mi je otroku, ki sem hodil po prašni cesti preko doline, da se izprehaja vrhu tega solnčnega otoka venomer darežljivi sveti Miklavž v beli halji, z zlato škofovsko čepico in z zlato palico, v naročju vse polno medenih breskev, vse polno rumenih oranž, vse polno sladkih, črnih grozdov; tako priljuden je bil sredi tople solnčne kopeli kipeči Golobijek s svojimi jasnimi, smehljajočimi se lici...

Četvero zidanic je pozdravljalo vrhu Golobijeka, kakor četvero sivih, tihih ovac je strmelo podse v dolino na eni in na temne, bučne gozdove jatenske na drugi strani. Nedaleč od zidanic se je bleščala v solncu svetla kapelica Matere božje. Ej, te zidanice, te ovce tihotne in vendar tako žive in domače in prijazne — kako vesel in mlad je bil moj korak, kadarkoli sem šel mimo njih... Sveti Miklavž me je vodil pač za roko semintja in mi sipal iz naročja svoje bogate darove... zato je božal moja ustna takrat tako sladak smehljaj... Med temi zidanicami je bila ena tudi naša; že močno stara je kimala s svojo razrito slamnato streho skoraj do tal, komaj da so gledale ozke line svetli dan. Jaz pa vseeno nisem imel nobene zidanice tako rad kakor naše, četudi je bila izmed vseh najbolj ubožna in najbolj stara; kakor babica mi je bila, mila in dobra, s culo dišečih suhih češpelj preko hrbta... Koncu holma pa je stala stričeva zidanica. Hej, pa je stopal iz vasi stric Martinek po beli stezi navkreber proti vrhu grička, čelo zaznojeno, klobuk v roki, pod pazduho trebušnato barigljičo. Prišel bo stric Martinek na Golobijek, globoko se bo oddahnil in bo poiskal v žepu ključ; nato bo odklenil previdno vrata v zidanico upognil glave in hrbet in stopil v mračno klet k polnim sodovom... Le brž, stric, bariglja je že polna, težko čakajo žejni kosci v dolini na travniku!... »O, kje da ne? Saj se nikamor ne mudi!...« Stric Martinek ima tudi svoje muhe. Poiskal bo v ozki lini kozarec, natočil bo enkrat in izpil, natočil bo vdrugeč, natočil bo vtretjič... Kosci v dolini, potočnice se na-

pijte kraj ceste, strica ne bo do večera k vam; zdaj sva na Golobijeku, stric Martinek in jaz...

Od zidanic navzdol do ravnih njiv in travnikov so se širili položni vinogradi, z belimi kamenitimimejniki ločeni drug od drugega; med trtami so bile raztresene tudi žlahtne breskve. Kakor božji blagoslov je rosilo z jasnega, modrega neba na te domače vinograde; bleščeča kapelica vrhu holma je bila pač, ki je prosila nebo za bogato trgategv, da ni odvrnilo solnce nikdar svojega prijaznega pogleda od rodečih trt in breskev,

Bilo je vsako leto veliko dela na Golobijeku, pridnih rok so potrebovali vinogradi. Dokler se je drsala v zasneženih škornjih odurna starka zima, vsa našemljena z veličastno krono ledenih sveč na glavi, po gladkem ledu za vasjo, so vinogradi počivali. Nastopila pa je z lahnim skočnim korakom kraljica pomlad. — Kje ste, kopači? Hajd po motike in krampe, zemlja je trda in še premrzla, zrahljajte jo! ... In vsak vinogradnik si je najel kopačev, in šli smo na Golobijek in smo delali. Minila je velika kôp, minil je prvi »likof«; pa že smo se potili pri mali kôpi, še hitreje kakor prvi je minil drugi »likof« ... Vsepovsod že samo gorki dihi pomladi; travniki zeleni, dobrave potrosene z vijolicami in s trobenticami, gaji polni visokih belih zvončkov; a je že tako, da je vedno bliskoma mimo pomlad; kakor je nagel in skočen njen korak ob sijajnem prihodu, tako nagel in skočen je tudi ob bežnem odhodu. Majnik, kipeči, dehteči — hitro je odjadral na srebrni barki z razpetimi modrimi jadri po veseli solnčni reki v šumečo zlato daljo; še sliši človek za kratek hip izza razpetih jader sladak, zvonek smeh — ali barka zatone, nikjer ni več solnčne reke ... Že je tu vroče poletje; žoltopolta gospa Afričanka je zdaj pri nas. S pisanim solnčnikom nad glavo polega v senco na vrtu, pobira sladke, sočne hruške in si otira z robcem vroča lica; mnogokrat misli na hladno kopel v potoku, kjer se kopljejo vaški otroci, mnogokrat ogleduje tudi valujoče zlato klasje na polju in se smehlja izpod pisanega razpetega solnčnika s prav trudnim, zaspanim smehom ... Temnozeleni so zdaj vinogradi, s širokimi srčastimi listi so pokrite trte ... Ne misliš še proč, gospa Afričanka? Kje si ostala ti, mamica jesen? Kdaj zavriskaš v najčistejšem veselju, Golobijek?

Pomlad je vedno hitro prešla; samo s trepalnicami trenesh, pa je za teboj; nikakor tako poletje. Izprehajala se je gospa Afričanka semintja ob potoku, si močila opaljena, ožgana lica z vodo, odpirala venomer pisani solnčnik nad seboj in se napotila naposled, ko je bilo lenobe dovolj, v gostilnico na vrček hladnega, osvežujočega piva ...

Ob jasnih nedeljskih popoldnevih smo se odpravili z doma po stezi navzgor na Golobijek. Kraj zidanice smo posedli pod senčnato češpljo na mehko travo in gledali tiho, brez besed, na vinograde pod seboj. Prišel je tudi sosedov hlapec, Golufov Jože, pogrnil na tla snažno rutico in prisedel; bil je brez telovnika, Jože, ker mu je bilo sila vroče; podnosje je imel s košatimi brki nagosto poraslo, in se je smejal brez prestanka,

rezko in presekom, kakor da bi žagal s hudo skrhamo žago. Oče je stopil slednjič dol med trte, da pogleda, kako kaže kaj grozdje; ko se je vrnil k nam in prisedel, se je smehljal: »Bo, bo! ... Lepa bo trgateg, če Bog da ...«

Dolgi so bili dnevi pričakovanja, silno počasi se je poslavljalo poletje od nas. Ko se je naposled le poslovilo, se mi je še vedno zdelo, da vidim tam iznad Jatne rob žarečih in opaljenih lic poletne gospe Afričanke in kos njenega razpetega solnčnika, ki puhti izpod njega nad dolino težka soparica ... Počasi se je bližala mamica jesen, oprta ob krivenčasto palico, v natlačeni, nezavezani malhi preko rame lepo okrogla rdeča jabolka, ki so se trkljala za njo v neredu po poti in po travnikih navzdol; a ne samo jabolka, tudi krompirja in rumenih koruznih štoržev je prinesla skrbna mamica s seboj; zakaj treba je misliti na zimo, ko je še čas ... Mlačen vefer je zavel skozi dolino, vršaje so letale nad vasjo lastovice. Polagoma je žoltelo na drevju listje in šušljalo zgrbljeno na tla ...

Ni bilo več daleč do trgatve. Nad bogatimi vinogradi na Golobijeku je podremaval pokojno sladki mir, črički so na večer že neumorno prepevali, na breskvah so se oglašale s plahimi glasovi moje najljubše prijateljice, tihe, rujnogrude taščice. Potniku, ki bi šel o mraku po vrhu holma in bi se oziral podse na šibeče se trte pod zidanicami, bi postalo mehko in toplo pri srcu; nehote bi legel na tla in bi položil glavo na ljubeče prsi matere zemlje; najslajšo pesem uspavanko bi mu zapeli črički-veseljčki v vinogradih ...

Polni veselih nad smo čakali — in ne zaman. Zakaj nenadoma je odgrnila jesen enkrat le popolnoma svoj rumenkasti plašč, v medlem blesku so se razlili žarki iz njenih dobrohotnih oči na zemljo; nikjer več malhe z jabolki, s krompirjem in s koruznimi štorži; v roki veliko košaro sladkega črnega in rumenega grozdja — tako je stopala zdaj priljudna mamica od zidanice do zidanice po vrhu Golobijeka, in iz njene zvrhane košare štrleči, težki mastni grozdi so vabili z medenimi prsti ...

»Trgateg!« je povedal oče.

»Čas je,« je menil stric Martinek.

In zavriskalo je na Golobijeku, pomladila se je ob tem vriskanju celo mamica jesen, sicer tako redkobesedna in sama zase. Hipoma so se vzdramile iz svoje dolge dremavice sive zidanice, veselo so pomežiknile pod slamnatimi strehami zamrežena okenca. Čez noč so bili oživljeni vinogradi po zložnem bregu navzdol; med košatimi trtami so se gnetle vsepovsod raztresene gruče trgačev in trgalk; zazibala se je na plečatem hrbtu krepkega fanta visoka brenta, priskočila je, hohotaje se, brhka trgalka s košarico, prismejal se je glasno kriče otrok s peharjem v roki in je iztezal roke po visečih polnih grozdih na trtah. Veselo smo stopali križem vinograda, fantje ko ukali, dekleta so prepevala. Tudi stric Martinek v svojem vinogradu je dal duška prekipevajoči radosti; zdajpazdaj

je glasno zavrisnil in zapel z lepodonečim glasom tisto veseljaško, ki jo pojejo veseli Jagnjeničanje ob nedeljah popoldne pri Medvedu:

En hribček bom kupil,
bom trte sadil . . .

Na večer, ko je legel na zemljo popolen mrak, in so se jeli oglašati črički, so se okenca v vseh zidanicah žarko posvetila, oživili so se vinski hrami. Ječé in stokaje so škripale stiskalnice, v polnih tokih je curel v nastavljene posode sladki mošt; in vsakdo je pokušal ta sladki mošt, fantje in dekleta. Zunaj se je medtem stemnilo, kmalu nato je posvetil iznad hriba mesec; na samotni smreki nad vinogradom je plahutaje udarila ob vejo veja, zbudil se je ponočen ptič, završal s perutmi in zletel nato tiho proti dolini; v grmu za zidanico je zagostolela taščica, zapel je, skrit v bližnjem bezgovju, z otožnim glasom slavec . . . Posedli smo na planem, pod nočnim nebom in peli; v naši sredi je bil srcic Martinek in je pel najbolj lepo in najbolj zvočno; in od vsake zidanice se je glasilo petje; v sladkem snu so čvrčali naokrog črički, visoko so žarele zvezde, preko holma v dolino se je trepetaje prelivala in pretakala v vseh svojih barvah srebrna mesečina . . .

Tak je bil Golobijek, tak je ostal še do zdaj v mojem srcu.

Jutro v polju.

*V zarji so se prebudile
cvetke vse zaspane;
zlato soince posvetiln
daleč čez poljane . . .*

*Prebudilo v zemlji čmrlje,
in prišli so z basi,
in prišli so črni murni
z goslimi počasi.*

*Zaigrali so si; cvetke
v plesu so se zavrtele,
še noge bi izgubile,
če bi jih imele . . .*

Davorinov.

Vsepovsod je bojni krik . . .

*Vsepovsod je bojni krik,
vseposod bridkosti;
mamica, kaj ni nam že
vsega tega dosti?*

*„Le navadi se težav,
dete, že v mladosti,
glej življenje je temno,
polno je bridkosti . . .*

Davorinov.
